

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПЗВО «ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА АКАДЕМІЯ ІВАНА ЗОЛОТОУСТОГО»**

Факультет гуманітарних наук

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Канонічне право II (інституції)

Освітньо-професійна програма Богослов'я

Спеціальність 041 Богослов'я

Галузь знань 04 Богослов'я

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Затверджено на засіданні кафедри богослов'я,
Протокол № 2 від 13 вересня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Програмні компетентності
5. Програмні результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	<i>Канонічне право II (інституції)</i>
Викладач (-і)	Чорненко Андрій Володимирович – кандидат наук з богослов'я, доцент, доцент кафедри богослов'я
Контактний телефон викладача	+38-098-099-20-17
Е-mail викладача	chornenko.a@ifaz.edu.ua
Формат дисципліни	2. Цикл професійної підготовки 2.1. Блок нормативних дисциплін
Обсяг дисципліни/ кредити ЄКТС	Лекції, практичні заняття, індивідуальна робота студента, самостійна робота студента 2 курс (2022) – 120 год. / 4 кредити ЄКТС, 2 курс (2021) – 120 год. / 4 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://ifaz.edu.ua/novyny/967-sylabusy-kb-bak.html
Консультації	Відповідно до графіку індивідуальних занять і консультацій на кафедрі богослов'я
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «<i>Канонічне право II (інституції)</i>» є одним із базових освітніх компонентів, обов'язковою навчальною дисципліною циклу професійної підготовки студентів спеціальності 041 «Богослов'я».</p> <p>Сучасний етап розвитку українського права пов'язаний із намаганнями відродити правові традиції, звернутися до власних джерел; зокрема, відчувається потреба у визначенні духовних орієнтирів при підготовці фахівців у галузі права.</p> <p>Модель церковно-державних відносин в Україні будується на положенні ст. 35 Конституції України, за якою «Церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа – від церкви», втім це не заперечує можливості викладання релігієзнавства та канонічного права (але не проведення місіонерської діяльності) у державних навчальних закладах. Зважаючи на те, що переважна більшість громадян України сповідує Християнство, постає необхідність не лише у вивченні Основ Християнської культури, але й у підготовці у світських навчальних закладах спеціалістів з канонічного (церковного) права.</p> <p>Вивчення канонічного права має ґрунтуватися на об'єктивному науковому підході і не містити пропагандистських елементів.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p><i>Мета дисципліни «Канонічне право II (інституції)»</i> є формування в студентів знань з канонічного права щодо особливості правового статусу Вселенського Архієрея і Вселенського Собору, складу та устрій Церков: патріарших, верховно-архієпископських, митрополітичних, єпархіальних управлінь, урядів в єпархіальних управліннях, парафії, парохів, управління парафіями, права і обов'язків парафіяльної пастирської і економічної рад.</p> <p><i>Завданнями дисципліни «Канонічне право II (інституції)»</i> є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сформувати в студентів вміння проводити пошук та аналіз джерел інформації з канонічного права, чітко й логічно викладати свою думку; - навчити студентів орієнтуватися у канонах Кодексу Канонів Східних Церков та окремим його положенням, давати правову характеристику канонічним фактам та канонічно-правовим відносинам, здійснювати правову кваліфікацію канонічних проступків, пояснення канонів; - ознайомити та сприяти засвоєнню студентами основоположних понять канонічного права, знань про ієрархічну структуру в Церкві, права і обов'язки Вселенського Архієрея, патріархів, верховних архієпископів, митрополитів, єпископів, єпархіальних управлінь, 	

парохів, парафій, настоятелів, права і обов'язки парафіяльної пастирської і економічної рад;
 - навчити студентів інтерпретувати основні види джерел канонічного права;
 - розвивати історичний і богословський світогляд, здатність аналізувати норми канонічного права та вказати на їх практичне застосування.

4. Програмні компетентності

У результаті вивчення дисципліни «*Канонічне право II (інституції)*» (код дисципліни за ОПП 2022 р. – ППО-28) студент повинен отримати:

інтегральні компетентності:

ІК-1 Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі в галузі богослов'я;

загальні компетентності:

ЗК-1

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК-5 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК-6 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК-8 Здатність працювати автономно;

фахові компетентності:

ФК-4 Здатність аналізувати й характеризувати усталені та нові богословські традиції, богослужбові та релігійно-правові практики;

ФК-6 Здатність критично усвідомлювати безперервність процесу богословських студій;

ФК-9 Здатність застосовувати богословські знання в професійній діяльності та суспільному житті відповідно до віроповчальних та морально-етичних засад і принципів;

ФК-10 Здатність використовувати богословські знання та навички в практичній богослужбовій і пасторальній діяльності;

ФК-14 Здатність організувати представницько-посередницьку діяльність в галузі богослов'я.

5. Програмні результати навчання

У результаті вивчення дисципліни «*Канонічне право II (інституції)*» (код дисципліни за ОПП 2022 р. – ППО-28) студент повинен отримати:

ПРН-3 Набути навичок осмислення богословських питань у контексті викликів сучасності;

ПРН-11 Здійснювати професійну і суспільну діяльність відповідно до морально-етичних засад і принципів;

ПРН-14 Вміти презентувати богословську думку в межах представницької і посередницької діяльності;

ПРН-17 Продемонструвати розуміння «богослов'я» як освітньої, наукової та практичної дисципліни в історичному і сучасному контексті;

ПРН-18 Застосовувати знання та уявлення про основні етапи становлення і розвитку християнства у світі та в Україні, богословську думку, еклезіологічні концепції та гуманістичні погляди видатних мислителів та церковних лідерів;

ПРН-20 Визначати взаємозв'язки між різними богословськими дисциплінами та застосовувати набуті знання і вміння у процесі формулювання способів вирішення богословських питань.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття

Загальна кількість годин:

2022, 2021 – 120 год. / 4 кредити ЄКТС

2020, 2019 – 90 год. / 3 кредити ЄКТС

Лекції	4 курс (2022) – 20 год., 4 курс (2021) – 20 год., 4 курс (2020) – 30 год. 4 курс (2019) – 30 год.		
семінарські заняття / практичні / лабораторні	4 курс (2022) – 20 год., 4 курс (2021) – 20 год., 4 курс (2020) – 20 год. 4 курс (2019) – 20 год.		
індивідуальна робота	4 курс (2022) – 2 год., 4 курс (2021) – 2 год., 4 курс (2020) – 3 год. 4 курс (2019) – 3 год.		
самостійна робота	4 курс (2022) – 78 год., 4 курс (2021) – 78 год., 4 курс (2020) – 37 год. 4 курс (2019) – 37 год.		
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язковий/ Вибірковий
4 курс (2022) – 8; 4 курс (2021) – 8; 4 курс (2020) – 8; 4 курс (2019) – 8	041 Богослов'я	4 курс (2022) – 4; 4 курс (2021) – 4; 4 курс (2020) – 4; 4 курс (2019) – 4	Обов'язкова дисципліна циклу практичної підготовки

Тематика курсу «Канонічне право I (загальні норми)»			
Тема, план	Форма заняття	Завдання, год	Термін виконання

Змістовий модуль 1. Найвища Влада в Церкві.

Тема 1. Вселенський Собор, Вселенський Архієрей, Конгрегації. Патріархи, Верховні Архієпископи.

Законодавчі норми при скликані Вселенського Собору Папою Римським. Вибори Папи Римського, влада, управління, зречення. Конгрегації Апостольської столиці, їх права, обов'язки, компетенція. Вибори патріархів і верховноархієпископів, права, обов'язки, компетенція.

Література:

1. Андриїшин Й. Посібник єпархіального єпископа. Львів: Свічадо, 2002. 84 с.
2. Кодекс канонів східних Церков, Львів: Місіонер, 1995, 470 с.
3. Мудрий С. Короткий коментар кодексу канонів східних Церков, Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002, 561 с.
4. Недунгат Д. Путівник по Східному Кодексу: Коментар до кодексу канонів східних Церков, Львів: «Свічадо», 2008, 792 с.
5. Salachas D. Istituzioni di diritto canonico delle Chiese cattoliche orientali, Bologna 1998, 226 s.
6. Джероза Л. Каноническое право в католической церкви. – М.: Христианская Россия, 1999. 380 с.
7. Карташев А. В. Вселенские соборы. – М.: Эксмо, 2006. 672 с.
8. Цыпин В. А. Церковное право. – М.: МФТИ, 1994. 440 с.
9. Павлов А. С. Курс церковного права. – СПб.: Лань, 2002. – 384 с.
10. Папаян Р. А. Христианские корни современного права. – М.: НОРМА, 2002. – 416 с.
11. Певцовъ В. Г., прот. Лекції по церковному праву. – СПб.: Типо-литография С.-Петербургской Одиночной тюрмы, 1914. 242 с.
12. Поспішил В. Східне католицьке право згідно з кодексом канонів Східних Церков, Львів: видавництво «Свічадо», 2006. 614 с.
13. Суворов Н. С. Учебник церковного права / Под ред. и с предисл. В. А. Томсинова – М.: Зерцало, 2004. 504 с.
14. Цыпин В. Каноническое право. – М.: Изд-во Сретенского монастыря, 2009. 864 с.

Тема 2. Патріарші Церкви, Верховно-Архієпископські Церкви.

Поділ церков свого права. Законодавчі норми для церков свого права із патріаршим та верховноархієпископським устроєм. Синоди патріарших і верховноархієпископських церков, вибори митрополитів, єпископів. Утворення митрополій та єпархій.

Література:

1. Кодекс канонів східних Церков, Львів: Місіонер, 1995, 470 с.
2. Мудрий С. Короткий коментар кодексу канонів східних Церков, Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002, 561 с.
3. Недунгат Д. Путівник по Східному Кодексу: Коментар до кодексу канонів східних Церков, Львів: «Свічадо», 2008, 792 с
4. Salachas D. Istituzioni di diritto canonico delle Chiese cattoliche orientali, Bologna 1998, 226 s
5. Джероза Л. Каноническое право в католической церкви. – М.: Христианская Россия, 1999. 380 с.
6. Карташев А. В. Вселенские соборы. – М.: Эксмо, 2006. 672 с.
7. Павлов А. С. Курс церковного права. – СПб.: Лань, 2002. – 384 с.
8. Папаян Р. А. Христианские корни современного права. – М.: НОРМА, 2002. – 416 с.
9. Певцов В. Г., прот. Лекції по церковному праву. – СПб.: Типо-литографія С.-Петербургской Одиночной тюрмы, 1914. 242 с.
10. Суворов Н. С. Учебник церковного права / Под ред. и с предисл. В. А. Томсинова – М.: Зерцало, 2004. 504 с.
11. Цыпин В. А. Церковное право. – М.: МФТИ, 1994. 440 с.
12. Цыпин В. Каноническое право. – М.: Изд-во Сретенского монастыря, 2009. 864 с.

Тема 3. Митрополичі Церкви. Митрополії. Митрополити.

Заснування митрополичих церков, рада митрополії, вибори митрополитів та єпископів у митрополичій Церкві. Права і обов'язки митрополитів. Обставини діяльності митрополичого уряду при вакантності митрополичого престолу.

Література:

1. Кодекс канонів східних Церков, Львів: Місіонер, 1995, 470 с.
2. Мудрий С. Короткий коментар кодексу канонів східних Церков, Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002, 561 с.
3. Недунгат Д. Путівник по Східному Кодексу: Коментар до кодексу канонів східних Церков, Львів: «Свічадо», 2008, 792 с.
4. Salachas D. Istituzioni di diritto canonico delle Chiese cattoliche orientali, Bologna 1998, 226 s
5. Джероза Л. Каноническое право в католической церкви. – М.: Христианская Россия, 1999. 380 с.
6. Павлов А. С. Курс церковного права. – СПб.: Лань, 2002. – 384 с.
7. Папаян Р. А. Христианские корни современного права. – М.: НОРМА, 2002. – 416 с.
8. Певцов В. Г., прот. Лекції по церковному праву. – СПб.: Типо-литографія С.-Петербургской Одиночной тюрмы, 1914. 242 с.
9. Суворов Н. С. Учебник церковного права / Под ред. и с предисл. В. А. Томсинова – М.: Зерцало, 2004. 504 с.
10. Цыпин В. А. Церковное право. – М.: МФТИ, 1994. 440 с.
11. Цыпин В. Каноническое право. – М.: Изд-во Сретенского монастыря, 2009. 864 с.

Змістовий модуль 2. Єпархії та парафії.

Тема 4. Єпархії. Уряди єпархіяльної курії.

Заснування єпархії, її управління, єпархіяльні комісії. Дорадчі органи єпархії: колегія єпархіяльних радників, економічна рада. Допоміжний персонал при управлінні єпархією: протосинкел, синкели, економ, канцлер, архівіст.

Література:

1. Кодекс канонів східних Церков, Львів: Місіонер, 1995, 470 с.

2. Мудрий С. Короткий коментар кодексу канонів східних Церков, Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002, 561 с.
3. Недунгат Д. Путівник по Східному Кодексу: Коментар до кодексу канонів східних Церков, Львів: «Свічадо», 2008, 792 с.
4. Salachas D. Istituzioni di diritto canonico delle Chise cattoliche oriental, Bologna 1998, 226 s.
5. Джероза Л. Каноническое право в католической церкви. – М.: Христианская Россия, 1999. 380 с.
6. Павлов А.С. Курс церковного права. – СПб.: Лань, 2002. – 384 с.
7. Папаян Р. А. Христианские корни современного права. – М.: НОРМА, 2002. – 416 с.
8. Певцовъ В. Г., прот. Лекції по церковному праву. – СПб.: Типо-литографія С.-Петербургской Одиночной тюрмы, 1914. 242 с.
9. Суворов Н. С. Учебник церковного права / Под ред. и с предисл. В. А. Томсинова – М.: Зерцало, 2004. 504 с.
10. Цыпин В. А. Церковное право. – М.: МФТИ, 1994. 440 с.
11. Цыпин В. Каноническое право. – М.: Изд-во Сретенского монастыря, 2009. 864 с.

Тема 5. Протопресвітери. Парохи.

Права і обов'язки парохів і сотрудників, адміністраторів, настоятелі Церков. Причини при усунення чи переміщенні з уряду. Права і обов'язки.

Література:

1. Кодекс канонів східних Церков, Львів: Місіонер, 1995, 470 с.
2. Мудрий С. Короткий коментар кодексу канонів східних Церков, Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002, 561 с.
3. Недунгат Д. Путівник по Східному Кодексу: Коментар до кодексу канонів східних Церков, Львів: «Свічадо», 2008, 792 с.
4. Salachas D. Istituzioni di diritto canonico delle Chise cattoliche oriental, Bologna 1998, 226 s.
5. Джероза Л. Каноническое право в католической церкви. – М.: Христианская Россия, 1999. 380 с.
6. Павлов А.С. Курс церковного права. – СПб.: Лань, 2002. – 384 с.
7. Папаян Р. А. Христианские корни современного права. – М.: НОРМА, 2002. – 416 с.
8. Певцовъ В. Г., прот. Лекції по церковному праву. – СПб.: Типо-литографія С.-Петербургской Одиночной тюрмы, 1914. 242 с.
9. Суворов Н. С. Учебник церковного права / Под ред. и с предисл. В. А. Томсинова – М.: Зерцало, 2004. 504 с.
10. Цыпин В. А. Церковное право. – М.: МФТИ, 1994. 440 с.
11. Цыпин В. Каноническое право / Протоиерей Владислав Цыпин. – М.: Изд-во Сретенского монастыря, 2009. 864 с.

Тема 6. Парафіяльні ради.

Допоміжні структури при управлінні парафією. Парафіяльні ради: парафіяльна економічна рада, парафіяльна пастирська рада. Допоміжний персонал при здійсненні служіння на парафії.

Література:

1. Кодекс канонів східних Церков, Львів: Місіонер, 1995, 470 с.
2. Мудрий С. Короткий коментар кодексу канонів східних Церков, Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002, 561 с.
3. Недунгат Д. Путівник по Східному Кодексу: Коментар до кодексу канонів східних Церков, Львів: «Свічадо», 2008, 792 с.
4. Парафіяльний правильник, Київ, 2015, 56 с
5. Salachas D. Istituzioni di diritto canonico delle Chise cattoliche oriental, Bologna 1998, 226 s.
6. Джероза Л. Каноническое право в католической церкви. – М.: Христианская Россия, 1999. 380 с.
7. Цыпин В. А. Церковное право. – М.: МФТИ, 1994. 440 с.
8. Цыпин В. Каноническое право. – М.: Изд-во Сретенского монастыря, 2009. 864 с.
9. Павлов А.С. Курс церковного права. – СПб.: Лань, 2002. – 384 с.

10. Папаян Р. А. Христианские корни современного права. – М.: НОРМА, 2002. – 416 с.
11. Певцовъ В. Г., прот. Лекції по церковному праву. – СПб.: Типо-литографія С.-Петербургской Одиночної тюрмы, 1914. 242 с.
12. Пристінський І.О. Адміністративно-правовий статус релігійних організацій в Україні: автореф. дис. ... к.ю.н. 12.00.07. – Х., 2010. – 18 с.
13. Пристінський І. О. Адміністративно-правові аспекти реєстрації та припинення діяльності релігійних організацій в Україні // Адвокат. – 2009. – № 2 (101). – С. 8–12.
14. Пристінський І. О. Статут релігійної організації як документ, що визначає її адміністративно-правовий статус // Адвокат. – 2009. – № 7 (106). – С. 31–35.
15. Суворов Н. С. Учебник церковного права / Под ред. и с предисл. В. А. Томсинова – М.: Зерцало, 2004. 504 с.
16. Федоренко Т. М. Правова держава та церква: тип відносин // Актуальні проблеми політики: 36. наук, праць. – Одеса, 2006. – Вип. 28. – С.79-84.

Тематика практичних завдань з дисципліни «Канонічне право 2 (інституції)»

Практичне заняття №1

Тема: Вселенський Собор, Вселенський Архієрей, Конгрегації. Патріархи, Верховні Архієпископи

Питання для обговорення:

1. Законодавча влада
2. Виконавча влада
3. Судова влада
4. Влада патріарха в межах території патріаршої Церкви.
5. Влада патріарха поза межами території патріаршої Церкви.
6. Різниця у владі між патріархом і верховним архієпископом.

Теми рефератів:

1. Вселенський собор згідно ККСЦ
2. Патріарший Собор згідно ККСЦ
3. Конгрегація Східних Церков.
4. Судовий трибунал Апостольської столиці.

Література:

1. Кодекс канонів східних Церков, Львів: Місіонер, 1995, 470 с.
2. Мудрий С. Короткий коментар кодексу канонів східних Церков, Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002, 561 с.
3. Недунгат Д. Путівник по Східному Кодексу: Коментар до кодексу канонів східних Церков, Львів: «Свічадо», 2008, 792 с
4. Salachas D. Istituzioni di diritto canonico delle Chise cattoliche oriental, Bologna 1998, 226 s
5. Джероза Л. Каноническое право в католической церкви. – М.: Христианская Россия, 1999. 380 с.
6. Суворов Н. С. Учебник церковного права / Под ред. и с предисл. В. А. Томсинова – М.: Зерцало, 2004. 504 с.
7. Павлов А.С. Курс церковного права. – СПб.: Лань, 2002. – 384 с.
8. Папаян Р. А. Христианские корни современного права. – М.: НОРМА, 2002. – 416 с.
9. Певцовъ В. Г., прот. Лекції по церковному праву. – СПб.: Типо-литографія С.-Петербургской Одиночної тюрмы, 1914. 242 с.
10. Суворов Н. С. Учебник церковного права / Под ред. и с предисл. В. А. Томсинова – М.: Зерцало, 2004. 504 с.
11. Цыпин В. А. Церковное право. – М.: МФТИ, 1994. 440 с.
12. Цыпин В. Каноническое право / Протоиерей Владислав Цыпин. – М.: Изд-во Сретенского монастыря, 2009. 864 с.

Практичне заняття № 2.

Тема: Патріарші Церкви, Верховно-Архієпископські Церкви.

Питання для обговорення:

1. Патріарші Церкви.
2. Верховно-архієпископські Церкви.
3. Синоди патріарших Церков.
4. Синоди Верховно-архієпископських Церков.
5. Різниці між патріаршими і верховно-архієпископськими Церквами.

Теми рефератів:

1. Східні верховно-архієпископські Церкви у єдності з Апостольським Престолом.
2. Питання патріархату в УГКЦ.
3. Східні патріарші Церкви у єдності з Апостольським Престолом.

Література:

1. Кодекс канонів східних Церков, Львів: Місіонер, 1995, 470 с.
2. Мудрий С. Короткий коментар кодексу канонів східних Церков, Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002, 561 с.
3. Недунгат Д. Путівник по Східному Кодексу: Коментар до кодексу канонів східних Церков, Львів: «Свічадо», 2008, 792 с
4. Salachas D. Istituzioni di diritto canonico delle Chiese cattoliche orientali, Bologna 1998, 226 s
5. Джероза Л. Каноническое право в католической церкви. – М.: Христианская Россия, 1999. 380 с.
6. Карташев А. В. Вселенские соборы. – М.: Эксмо, 2006. 672 с.
7. Павлов А. С. Курс церковного права. – СПб.: Лань, 2002. – 384 с.
8. Папаян Р. А. Христианские корни современного права. – М.: НОРМА, 2002. – 416 с.
9. Певцовъ В. Г., прот. Лекції по церковному праву. – СПб.: Типо-литографія С.-Петербургской Одиночной тюрмы, 1914. 242 с.
10. Суворов Н. С. Учебник церковного права / Под ред. и с предисл. В. А. Томсинова – М.: Зерцало, 2004. 504 с.
11. Цыпин В. А. Церковное право. – М.: МФТИ, 1994. 440 с.
12. Цыпин В. Каноническое право / Протоиерей Владислав Цыпин. – М.: Изд-во Сретенского монастыря, 2009. 864 с.

Практичне заняття № 3.

Тема: Митрополічі Церкви. Митрополії. Митрополити.

Питання для обговорення:

1. Влада митрополита в межах території митрополічої Церкви.
2. Влада митрополита поза межами митрополічої Церкви.
3. Різниця у владі між митрополитом і верховним архієпископом.
4. Митрополічі Церкви.

Теми рефератів:

1. Митрополити Київської Митрополії (988-1274)
2. Митрополити Київської Митрополії (1274-1509)
3. Митрополити Київської Митрополії (1509-1596)
4. Митрополити Київської Митрополії (1596-1720)

Література:

1. Великий А. З літопису християнської України, т. I, Рим, 1968, 277 с.
2. Кодекс канонів східних Церков, Львів: Місіонер, 1995, 470 с.
3. Мудрий С. Короткий коментар кодексу канонів східних Церков, Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002, 561 с.
4. Мудрий С. Нарис історії Церкви в Україні, Івано-Франківськ, 1999, 527 с.
5. Павлов А. С. Курс церковного права. – СПб.: Лань, 2002. – 384 с.
6. Суворов Н. С. Учебник церковного права / Под ред. и с предисл. В. А. Томсинова – М.: Зерцало, 2004. 504 с.

Практичне заняття № 4.

Тема: Єпархії. Уряди єпархіальної курії.

Питання для обговорення:

1. Ієрарх місця та його влада.
2. Протосинкел права і обов'язки.
3. Синкели їх права і обов'язки.
4. Економ, права і обов'язки.
5. Канцлер права і обов'язки.

Теми рефератів:

1. Крилос у Київській Церкві
2. Колегія єпархіальних радників
3. Пресвітерська рада
4. Економічна рада

Література:

1. Велий А. З літопису християнської України, т. I, Рим, 1968, 277 с.
2. Кодекс канонів східних Церков, Львів: Місіонер, 1995, 470 с.
3. Мудрий С. Короткий коментар кодексу канонів східних Церков, Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002, 561 с.
4. Мудрий С. Нарис історії Церкви в Україні, Івано-Франківськ, 1999, 527 с.
5. Каськів О. Історично-юридичний розвиток Партикулярного права УГКЦ у світлі Кодексу Канонів Східних Церков, Рим 2000, 99 с.
6. Каськів О. Соборна діяльність Київської Церкви – Тернопіль: Терно-граф, 2018, 108 с.
7. Каськів О. Партикулярне право УГКЦ: джерела, історія, кодифікація. – "Нова Зоря" Івано-Франківськ, 2018, 370 с.
8. Каськів О. Собори Київської Церкви 1050-1590 рр. як один із елементів правотворення, Науковий вісник «Добрий Пастир», № 10-11, Івано-Франківськ 2017, с. 45-60.
9. Велий А. З літопису християнської України, т. I, Рим, 1968, 277 с.
10. Кодекс канонів східних Церков, Львів: Місіонер, 1995, 470 с.

Практичне заняття № 5.

Тема: Протопресвітери. Парохи.

Питання для обговорення:

1. Протопресвітер
2. Протопресвітеріати
3. Парох
4. Адміністратор
5. Настоятелі Церков

Теми рефератів:

1. Права і обов'язки пароха згідно партикулярного права УГКЦ.
2. Права і обов'язки протопресвітера згідно партикулярного права УГКЦ.
3. Парох у синодальних рішеннях Київської Церкви.
4. Протопресвітер у синодальних рішеннях Київської Церкви.

Література:

1. Кодекс канонів східних Церков, Львів: Місіонер, 1995, 470 с.
2. Каськів О. Історично-юридичний розвиток Партикулярного права УГКЦ у світлі Кодексу Канонів Східних Церков, Рим 2000, 99 с.
3. Каськів О. Соборна діяльність Київської Церкви – Тернопіль: Терно-граф, 2018, 108 с.
4. Каськів О. Партикулярне право УГКЦ: джерела, історія, кодифікація. – "Нова Зоря" Івано-Франківськ, 2018, 370 с.
5. Каськів О. Собори Київської Церкви 1050-1590 рр. як один із елементів правотворення, Науковий вісник «Добрий Пастир», № 10-11, Івано-Франківськ 2017, с. 45-60.
6. Мудрий С. Короткий коментар кодексу канонів східних Церков, Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002, 561 с.
7. Недунгат Д. Путівник по Східному Кодексу: Коментар до кодексу канонів східних Церков, Львів: «Свічадо», 2008, 792 с.
8. Salachas D. Istituzioni di diritto canonico delle Chiese cattoliche orientali, Bologna 1998, 226 s.

9. Джероза Л. Каноническое право в католической церкви. – М.: Христианская Россия, 1999. 380 с.
10. Павлов А.С. Курс церковного права. – СПб.: Лань, 2002. – 384 с.
11. Папаян Р. А. Христианские корни современного права. – М.: НОРМА, 2002. – 416 с.
12. Певцовъ В. Г., прот. Лекції по церковному праву. – СПб.: Типо-литография С.-Петербургской Одиночной тюрьмы, 1914. 242 с.
13. Суворов Н. С. Учебник церковного права / Под ред. и с предисл. В. А. Томсинова – М.: Зерцало, 2004. 504 с.
14. Цыпин В. А. Церковное право. – М.: МФТИ, 1994. 440 с.
15. Цыпин В. Каноническое право / Протоиерей Владислав Цыпин. – М.: Изд-во Сретенского монастыря, 2009. 864 с.

Практичне заняття № 6.

Тема: Парафіяльні ради.

Питання для обговорення:

1. Пастирська парафіяльна рада
2. Економічна парафіяльна рада
3. Управління фінансами парафії
4. Страхування у фінансовому житті парафії
5. Пенсійне забезпечення працівників.

Теми рефератів:

1. Ради парафіяльні у традиції Київської Церкви.
2. Ради парафіяльні згідно Парафіяльного правильника УГКЦ та партикулярного права УГКЦ.

Література:

1. Кодекс канонів східних Церков, Львів: Місіонер, 1995, 470 с.
2. Каськів О. Соборна діяльність Київської Церкви – Тернопіль: Терно-граф, 2018, 108 с.
3. Каськів О. Партикулярне право УГКЦ: джерела, історія, кодифікація. – "Нова Зоря" Івано-Франківськ, 2018, 370 с.
4. Каськів О. Собори Київської Церкви 1050-1590 рр. як один із елементів правотворення, Науковий вісник «Добрий Пастир», № 10-11, Івано-Франківськ 2017, с. 45-60.
5. Парафіяльний правильник, Київ, 2015, 56 с
6. Організація та управління фінансовою діяльністю парафіяльної громади УГКЦ, Київ: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2017, 139 с.
7. Жива парафія-місце зустрічі з живим Христом: матеріали VI сесії Патріаршого Собору УГКЦ. – Львів: Свічадо, 2016. 176 с.
8. Документи єпархіальних соборів 2001-2002, т. I-II, Львів, 2003. 555 с

Структура залікового кредиту з дисципліни «Канонічне право 2 (інституції)» (денна форма навчання)

	<i>Кількість годин</i>			
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. Найвища влада в Церкві				
Тема 1. Вселенський Архиєрей. Вселенський Собор. Конгрегації. Патріархи, Верховні Архiepіскопи.	4	4	12	1
Тема 2. Патріарші і Верховно-архiepіскопські Церкви.	4	4	14	
Тема 3. Митрополічі Церкви. Митрополії. Митрополити	2	2	12	
Змістовий модуль 2. Єпархії. Парафії.				

Тема 4. Єпархії та уряди єпархіальної курії	4	4	14	1
Тема 5. Протопресвітери. Парохи.	4	4	12	
Тема 6. Парафіяльні ради.	2	2	14	
Разом по дисципліні	20	20	78	2

7. Система оцінювання курсу																															
Загальна система оцінювання курсу	<p>У навчальному процесі використовуються наступні методи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • лекції, у тому числі й проблемні; • практичні (семінарські) заняття; • індивідуальна робота під керівництвом викладача; • самостійна робота студентів (реферування літератури у бібліотеці, в Інтернеті, підготовка творчих завдань тощо); • опитування, • тестування, • ділові ігри тощо. <p>У процесі вивчення дисципліни «<i>Канонічне право II (інституції)</i>» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поточне тестування та опитування; - оцінювання виконання творчих завдань; - підсумковий екзамен. <p>Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «<i>Канонічне право II (інституції)</i>» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту*:</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td>Заліковий модуль 1 (підсумкова оцінка за поточне опитування)</td> <td>Заліковий модуль 2 (творчі завдання за темами № 1, 2, 3, 4, 5, 6)</td> <td>Заліковий модуль 4 (письмовий екзамен)</td> </tr> <tr> <td>40 %</td> <td>40 %</td> <td>20 %</td> </tr> <tr> <td>тиждень (2-15)</td> <td>тиждень (6)</td> <td>сесія</td> </tr> </table> <p style="text-align: center;">Шкала оцінювання:</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th>За шкалою академії</th> <th>За національною шкалою</th> <th>За шкалою ECTS</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90–100</td> <td>відмінно</td> <td>A (відмінно)</td> </tr> <tr> <td>85–89</td> <td rowspan="2">добре</td> <td>B (дуже добре)</td> </tr> <tr> <td>75-84</td> <td>C (добре)</td> </tr> <tr> <td>65-74</td> <td rowspan="2">задовільно</td> <td>D (задовільно)</td> </tr> <tr> <td>60-64</td> <td>E (достатньо)</td> </tr> <tr> <td>35-59</td> <td rowspan="2">незадовільно</td> <td>FX (незадовільно з можливістю повторного складання)</td> </tr> <tr> <td>1-34</td> <td>F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)</td> </tr> </tbody> </table>	Заліковий модуль 1 (підсумкова оцінка за поточне опитування)	Заліковий модуль 2 (творчі завдання за темами № 1, 2, 3, 4, 5, 6)	Заліковий модуль 4 (письмовий екзамен)	40 %	40 %	20 %	тиждень (2-15)	тиждень (6)	сесія	За шкалою академії	За національною шкалою	За шкалою ECTS	90–100	відмінно	A (відмінно)	85–89	добре	B (дуже добре)	75-84	C (добре)	65-74	задовільно	D (задовільно)	60-64	E (достатньо)	35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	1-34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)
Заліковий модуль 1 (підсумкова оцінка за поточне опитування)	Заліковий модуль 2 (творчі завдання за темами № 1, 2, 3, 4, 5, 6)	Заліковий модуль 4 (письмовий екзамен)																													
40 %	40 %	20 %																													
тиждень (2-15)	тиждень (6)	сесія																													
За шкалою академії	За національною шкалою	За шкалою ECTS																													
90–100	відмінно	A (відмінно)																													
85–89	добре	B (дуже добре)																													
75-84		C (добре)																													
65-74	задовільно	D (задовільно)																													
60-64		E (достатньо)																													
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)																													
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)																													
Вимоги до письмових робіт	Студенти повинні виконати письмові роботи: * творчі завдання до окремих тем практичних занять; * екзаменаційна робота.																														
Практичні заняття	Оцінюється відвідуваність усіх занять упродовж семестру та виконання всіх передбачених видів роботи студентів (ведення конспекту лекцій, усні відповіді, творчі завдання, екзамен) за 100-бальною шкалою.																														

Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих програмою дисципліни « <i>Канонічне право II (інституції)</i> » форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню (залікові модулі № 1 (усне опитування на практичних заняттях), № 2 (творчі завдання за темами № 1, 2, 3, 4, 5, 6), № 3 (екзамен)). Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 60 балів.
8. Політика курсу	
<p>Політика курсу «<i>Канонічне право II (інституції)</i>» передбачає перездачу кожного залікового модуля через отриману негативну оцінку або пропуски занять без поважних причин.</p> <p>У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи.</p>	
9. Рекомендована література	
<p><i>Основна:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кодекс канонів східних Церков, Львів: Місіонер, 1995, 470 с. 2. Каськів О. Партикулярне право УГКЦ: джерела, історія, кодифікація. Навчальний посібник. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2018. 372 с 3. Каськів О. Соборна діяльність Київської Церкви. Тернопіль: Терно-граф, 2018. 108 с. 4. Мудрий С. Короткий коментар кодексу канонів східних Церков, Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2002, 561 с. 5. Недунгат Д. Путівник по Східному Кодексу: Коментар до кодексу канонів східних Церков, Львів: «Свічадо», 2008, 792 с. 6. Партикулярне право УГКЦ, Благовісник, Львів 2018, 45 с. 7. Парафіяльний правильник, Київ, 2015, 56 с 8. Поспішил В. Східне католицьке право згідно з кодексом канонів Східних Церков, Львів: видавництво «Свічадо», 2006. 614 с. 9. Джероза Л. Каноническое право в католической церкви. – М.: Христианская Россия, 1999. 380 с. 10. Salachas D. Istituzioni di diritto canonico delle Chiese cattoliche orientali, Bologna 1998, 226 s. <p><i>Додаткова:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Андриїшин Й. Посібник єпархіального єпископа. Львів: Свічадо, 2002. 84 с. 2. Документи єпархіальних соборів 2001-2002, т. I, Львів, 2003. 555 с 3. Жива парафія-місце зустрічі з живим Христом: матеріали VI сесії Патріаршого Собору УГКЦ. – Львів: Свічадо, 2016. 176 с. 4. Каськів О Собори Київської Церкви 1050-1590 рр. як один із елементів правотворення, Науковий вісник «Добрий Пастир», № 10-11, Івано-Франківськ 2017, с. 45-60. 5. Пристінський І.О. Адміністративно-правовий статус релігійних організацій в Україні: автореф. дис. ... к.ю.н. 12.00.07. – Х., 2010. – 18 с. 6. Пристінський І. О. Адміністративно-правові аспекти реєстрації та припинення діяльності релігійних організацій в Україні / І.О. Пристінський // Адвокат. – 2009. – № 2 (101). – С. 8–12. 7. Пристінський І. О. Статут релігійної організації як документ, що визначає її адміністративно-правовий статус / І.О. Пристінський // Адвокат. – 2009. – № 7 (106). – С. 31–35. 8. Федоренко Т. М. Правова держава та церква: тип відносин // Актуальні проблеми політики: 36. наук, праць. – Одеса, 2006. – Вип. 28. – С.79-84. 9. Карташев А. В. Вселенские соборы. – М.: Эксмо, 2006. 672 с. 	

10. Павлов А.С. Курс церковного права. – СПб.: Лань, 2002. – 384 с.
11. Папаян Р. А. Христианские корни современного права. – М.: НОРМА, 2002. – 416 с.
12. Певцовъ В. Г., прот. Лекції по церковному праву. – СПб.: Типо-литография С.-Петербургской Одиночной тюрьмы, 1914. 242 с
13. Суворов Н. С. Учебник церковного права / Под ред. и с предисл. В. А. Томсинова – М.: Зерцало, 2004. 504 с.
14. Цыпин В. А. Церковное право. – М.: МФТИ, 1994. 440 с.
15. Цыпин В. Каноническое право / Протоиерей Владислав Цыпин. – М. : Изд-во Сретенского монастыря, 2009. 864 с.

Чорненко Андрій Володимирович – кандидат наук з богослов'я, доцент, доцент кафедри богослов'я